



# עֵרֶץ וְאַתִּיקָה

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות  
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 73 ■ חשון תשס"ד ■ נובמבר 2003

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד עמוס נצר  
המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

ותדמיתה של הרשות ועל שמה הטוב ולקיים את אמון הציבור בפעולתה התקינה. חרף האמור, נקבע בעמ' 367-366 לפסק הדין כי המצב המצוי איננו בהכרח המצב הרצוי, בין השאר, משום "שאין כל הגיון בכך שדוקא עבירות משמעותיות על פי חוק הלשכה לא יתיישנו לעולם, שעה שכל עבירה פלילית אחרת, ולו תהא חמורה ביותר, מתיישנת בבוא השעה, גם אם שעה ארוכה היא".

אני סבור, כי העדר ההתיישנות הגורף, לגבי כל עבירה משמעותית, נוגד את מידת הצדק ושורת ההגיון. עבירות פליליות, חמורות וקשות ככל שיהיו, מתיישנות עם חלוף העיתים. קשה להלום, כי עבירות פליליות מסוג פשע תתיישנה לאחר 10 שנים, ואילו עבירות משמעותיות תחיינה לנצח. נראה לי, כי יש לתקן את המצב הקיים בחוק, ולהוסיף סעיף לחוק הקובע תקופת התיישנות אחידה בת 10 שנים לכל עבירות המשמעות. בכך תשווה תקופת ההתיישנות של עבירות המשמעות לעבירות פליליות מסוג פשע, ובאופן מוצהר נקבעת תקופת ההתיישנות לחומרא ולא לקולא. בכך יהיה מענה הולם לכל טענה לפיה המחוקק בוחר להקל עם עורכי הדין. אם תתקבל הצעה זו, יוגשמו הרציונאליים הבסיסיים של דיני ההתיישנות הכלליים, מבלי שייפגע כבוד המקצוע. זאת ועוד, בכך תוצב אמת-מידה ברורה שתנחה בהחלט את הגופים המוסמכים האמונים על העמדה לדין משמעותי. חשוב לציין, כי הלכה למעשה, השיקול של חלוף הזמן הינו שיקול מכריע בשאלת **עצם ההעמדה לדין** משמעותי. אם תתקבל הצעה זו, יוכלו הגופים המוסמכים להיות מונחים על-פי אמת מידה ברורה אשר תתחום בין "כשר" לבין "פסול", לפי מבחן מכאני, פשוט להפעלה. כמו-כן, תקופת ההתיישנות האחידה לא תבחין באופן מלאכותי בין העבירות השונות, ובצדק רב, שכן לא ניתן לקבוע אפריורית סיווג איכותי לעבירות המשמעות.

לשרותכם בכל עת,

עו"ד אילן בומבך

יו"ר ועד מחוז ת"א והמרכז

## התיישנות עבירות משמעות

### חברות וחברים יקרים,

בגליון זה, אני מבקש להבהיר בפניכם את המצב המשפטי הנוכחי בנוגע ל(אי) התיישנות עבירות משמעות, וכן לשתף אתכם ביוזמה חדשה בנושא, שלטעמי מחייב שינוי חקיקתי.

על-פי המצב החוקי השורר כיום, דיני ההתיישנות אינם חלים לעניין עבירות משמעות לפי חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן: "החוק"). בעל"ע 18/84 עדי כרמי נ' פרקליט המדינה, פ"ד מד(1) 353, קבע ביהמ"ש העליון, כי השמטת מוסד ההתיישנות בחוק, יש בה משום הסדר שלילי, וכי לא ניתן לחדש בדרך החקיקה השיפוטית, את מוסד התיישנות העבירות המשמעותיות לפי החוק. כן נקבע, כי אף לגופו של ענין יש טעם שלא להחיל את מוסד ההתיישנות על עבירות משמעותיות אלה. זאת משום שעיון בחוקים אחרים הקובעים עבירות משמעותיות "מקצועיות" מלמד שהעדר הוראות התיישנות בעבירות אלו הוא מכוון. עבירות משמעותיות "מקצועיות" מצויות בחוקים שונים (כגון סעיף 12 לחוק רואי החשבון, התשט"ו-1955; סעיף 41 לפקודת הרופאים (נ"ח), התשל"ז-1976) ובהם לא נקבעו הוראות התיישנות כלשהן. לעומת עבירות המשמעות בחוקים "המקצועיים" הנ"ל, מצויות עבירות משמעות אשר לגביהן נקבעו הוראות התיישנות (דרך משל, סעיף 53 לפקודת המשטרה (נ"ח), התשל"א-1977 וסעיף 64 לחוק שירות המדינה (משמעות), תשכ"ג-1963). נקבע, כי עיקר ההבחנה בין שתי קבוצות עבירות המשמעות האמורות היא באשר למטרה של השיפוט המשמעותי שבכל אחת מהן. עבירות המשמעות "המקצועיות" עניינן שמירת רמתו, ייחודו וכבודו של המקצוע עליו נמנים האנשים אליהם מופנה החוק, וההגנה על הציבור מפני אלה ששוב אינם ראויים לשמש באותו מקצוע. לעומת זאת, השיפוט המשמעותי על עבירות המשמעות האחרות - אלו המכוונות לאנשים העובדים בשירות המדינה או ברשות מרשויותיה - מטרתן העיקרית לשמור על מראית

## עורך הדין ומשרדו עורך דין כנוטריון ומהן סמכויותיו לערוך ולהחתים לקוח על צוואה בהעדר תעודה רפואית כנדרש

### העובדות:

1. עורך דין שהינו גם נוטריון פנה לועדה בשאלה האם מותר לו לערוך צוואה בהעדר תעודה רפואית כנדרש עפ"י החוק (תקנות הנוטריונים-תקנה 4א).
2. בעת הביקור במוסד בו מאושפז הלקוח לא היתה בנמצא תעודה רפואית ושאלת הנוטריון הינה האם בתפקידו כעורך דין להבדיל מנוטריון רשאי הוא לערוך בו במקום צוואה בעדים כאשר עורך הדין (בכתב יד מזכירתו) יוחד עם מזכירתו חותמים כעדים לצוואה או שמא אין הוא יכול לעשות זאת מאחר שהוא מכהן גם כנוטריון.

### עמדת ועדת האתיקה:

1. תקנות הנוטריונים לרבות תקנה 4 א אינן חלות על עורך דין בפעילותו ככזה.
2. יחד עם זאת סבורה הועדה כי כאשר עורך דין (לא נוטריון) עורך צוואה לאדם מבוזר המאושפז במוסד סיעודי ראוי הוא כי יודא את יכולתו של המאושפז לחתום על צוואה.
3. לדעת הועדה פעולה כמבואר לעיל הינה אף למענו של עורך הדין – עורך הצוואה ולא דווקא למענו של המצווה – שהרי בדרך זו ייתר עורך הדין טענות עתידיות כלפיו לנושא ההחתמה על צוואה של אדם שאינו מבין טיבה ונתון להשפעה בלתי הוגנת או שאינו צלול דיו וכיו"ב.

(37005)

## עורך הדין והצד שכנגד האם חלה חובה להמציא מראש לצד שכנגד בקשה להזמנת עדים

### העובדות:

1. עורך דין פנה לועדה והסביר כי נתקל לא אחת במקרים בהם זומנו עדים למשפט להעיד במועד הדיון וההוכחות מבלי שנודע על כך קודם לדיון.
2. לדברי עורך הדין סבורים רבים מעמיתיו כי לא מוטלת עליהם חובת יידוע בדבר בקשה לזימון עדים טרם ישיבת ההוכחות.
3. עורך הדין הפונה סבור כי יש צורך להגיש לצד שכנגד הודעה על זימון עדים, כפי שהדבר נעשה בכל בקשה אחרת – שאם לא כן הרי עלול להגרם נזק לצד שכנגד.

### עמדת ועדת האתיקה:

1. כידוע בקשה להזמנת עדים נדונה בדרך כלל ע"י בית המשפט במעמד צד אחד ולא קיימת חובה להמציא את הבקשה לצד שכנגד.

2. עקרונות סדר הדין מחייבים גילוי מסמכים אך לא גילוי זהות העדים בעל-פה.
  3. נושא פניית עורך הדין קיים גם כאשר עד מובא לבית המשפט ללא שיוזמן על ידיו ואין כיום חובה שבדין לחשוף כוונת בעל דין לעשות כן.
  4. הודעה בדבר העדים הצפויים קיימת רק כאשר העדויות מוגשות בתצהיר.
- (37149)

## עורך הדין ולקוחו סוגיית ייצוג שותף כנגד שותפו

### העובדות:

1. משרד עורכי דין ערך הסכם שכר טירחה עם שני שותפים (במושע) לגבי מגרש שעליו רצו הלקוחות להקים במשותף ויחד מבנה בן 6 קומות לפיו, בין השאר, תמורת הייעוץ והטיפול המשפטי הנלווה להקמת הבנין על כל שלביו ורישומו בעתיד כבית משותף – יועבר בלעדית למשרד עורכי הדין לתקופה של 10 שנים גם הטיפול בכל חוזי המכר והשכירות בבנין.
2. בהקשר לאותו הסכם ערך משרד עורכי הדין בין השותפים הני"ל (בין היתר) – הסכם שותפות להקמת הבנין ואופן חלוקתו ביניהם (שנרשם כהערת אזהרה בטאבו), וכן יפויי כוח לביצוע כל הני"ל וחברה לניהול הבנין שהם בעלי מניותיה.
3. במהלך התקופה מאז סיום הקמת הבנין, טיפל משרד עורכי הדין בשמו של כ"א מהשותפים במכירת ו/או השכרת חלקיו השייכים לו עפ"י הסכם השותפות (אם כי רוב שטחו של הבנין טרם הושכר או נמכר עד היום) וכן הם מייצגים אותם בתביעה בבימ"ש שהוגשה נגדם ונגד חברת הניהול ע"י אחד השוכרים.
4. בשל מחלוקות ושיבוש היחסים בין השותפים, מבקש אחד מהם ממשרד עורכי הדין – לשחרר אותו מהתחייבויותיו כלפיהם עפ"י הסכם שכר הטיירה, ואף הועלה רעיון כי הוא יחתום על מסמך, לפיו הוא משחרר את משרד עורכי הדין מהמגבלה כי הם מנועים מלייצג את השותף השני בסכסוכים או בהתדיינות ביניהם והנוגעים ו/או נובעים מהסכם השותפות. השאלה הנשאלת היא האם כתב ההסכמה של השותף כאמור ישחרר אותם ממגבלת הייצוג של שותף נגד רעהו לאחר שהיו הם אלה שהקימו ביניהם את השותפות.

### עמדת ועדת האתיקה:

הועדה השיבה לפונה כי לדעתה לא ניתן להתנות על האיסור הנקוב בכלל 16 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית), התשס"ו–1986 ומכאן שאפילו כתב ההסכמה של שותף לפיו אין מצדו התנגדות שמשרד עורכי הדין ייצג את השותף האחר אין בכוחו לסייע במקרה זה. תכלית וכוונת האיסור לפעול בניגוד עניינים הינה לשמור על אמון הציבור בעורכי הדין.

(36979)

## עורך הדין ובית המשפט זכותו של סניגור לשוחח עם עד לתאונת דרכים שלא זומן לעדות במשפט

לפרשייה שלגביה נתבקש עורך הדין למסור עדות. לענין מסמכי החברה שהיו מצויים בידי עורך הדין הבהיר עורך הדין לרשות כי אין לו כל התנגדות כי בכפיפות לקבלת הסכמת החברה (דבר שהוא מניח כי יתקבל) יועברו כולם לידי הרשות.

### עמדת ועדת האתיקה:

1. כשלקוח חושף את תוכן הייעוץ המשפטי שקיבל בפני רשות החוקרת אותו וטוען כי במעשיו הסתמך על הייעוץ המשפטי שקיבל מעורך הדין סברה הועדה כי לא חל חסיון לגבי תוכן הייעוץ ועורך הדין רשאי לאחר מכן למסור את גירסתו אודות הייעוץ.
2. באשר לתוכן ייעוץ אחר שהעניק עורך הדין ללקוח בשלב מאוחר יותר או לגבי דברים שנמסרו לו על ידי – לא תוכל הועדה להביע עמדתה ללא קבלת מלוא הפרטים והעובדות.
3. לאור האמור בסעיף 5 לעיל לפניית עורך הדין – הרי החסיון שייך ללקוח ולטובתו. ראוי אם כן שעורך הדין לא יחשוף מידע שהלקוח יכול לטעון לגביו את טענת החסיון. ביכולתו של עורך הדין לטעון לחסיון ולאפשר לחוקר לקבל את עמדת הלקוח ותגובתו בסוגייה זו.
4. אם תתעורר מחלוקת בדבר קיום חסיון, אם לאו, הרי יש צורך להפנות את המחלוקת להכרעה שיפוטית מוסמכת וזאת לאחר שמיעת כל הצדדים המעורבים.

(37006)

## עורך הדין ובית המשפט אפטרופסות על חסוי זכות ייצוגו במשפט

### העובדות:

1. עורך דין הינו אפטרופוס על חסוי עפ"י מינוי בהמ"ש.
2. בהתאם להוראות האפטרופוס הכללי הוגש כתב תביעה להחזר סכומים שהוצאו מחשבונות החסוי.
3. עורך הדין עשוי להעיד בבית המשפט מטעם החסוי.
4. שואל עורך הדין (האפטרופוס) באם הוא יוכל להגיש כתב תביעה כשעורך דין אחר ממשרדו יוכל לייצג את החסוי ולחילופין האם בנו של עורך הדין שהוא עורך דין עצמאי בשיתוף משרדי בלבד עם האב יהיה רשאי לייצג את עורך הדין.

### עמדת ועדת האתיקה:

- הועדה סברה כי עורך הדין – האפטרופוס – רשאי לייצג את החסוי במשפט לרבות מתן עדות. הועדה מקישה בענין זה ממקרה שבו אדם מייצג את עצמו.
- אין, איפוא, מניעה כי עורך הדין ייוצג על ידי הבן בענין נשוא השאלתא.

(37155)

### העובדות:

1. עורך דין מייצג חבר למקצוע בהליך שנפתח נגדו בבית המשפט לתעבורה.
2. מעיון בכתב האישום מתברר כי המאשימה נמנעה מלנקוב בכתב האישום ברשימת עדי התביעה מטעמה, אדם שהוא בן משפחה מדרגה ראשונה של אחד העדים הנקובים בכתב האישום.
3. שואל עורך הדין האם קיימת מניעה לכך שיוזמן על ידי אותו עד שנכח בתאונה כנוסע אולם כאמור לא זומן למתן עדות.

### עמדת ועדת האתיקה:

1. בהליך פלילי על הנאשם להניח כי עדי התביעה הם אלו הנקובים בכתב האישום.
2. לנוכח האמור לעיל אין מניעה כי נאשם בפלילים או במשפט תעבורה יפנה לעדים פוטנציאליים אשר אינם כלולים בכתב האישום.

(36878)

## חסיון מקצועי סוגיית הסרת החסיון

### העובדות:

1. עורך דין ליווה בייעוץ משפטי עיסקה לרכישת מניות בחברה ציבורית ולאחר רכישתה טיפל בחלק מענייניה השוטפים של החברה לרבות אסיפות בעלי מניות, ישיבות דירקטוריון וכיו"ב.
2. כיום מתנהלת חקירה ע"י רשות ניירות הערך בפרשה הקשורה בחברה האמורה ועורך הדין זומן למסירת עדות בהקשר להיבטים שונים של העיסקה הנ"ל.
3. במהלך גביית העדות התברר לעורך הדין כי נטען ע"י בעלי השליטה כי פעולות מסוימות שבוצעו על ידיהם בוצעו בהסתמך על ייעוץ משפטי שניתן להם ע"י עורך הדין.
4. לדעתו של עורך הדין העלאת טענות מסוג זה ע"י בעלי השליטה, מהווה ויתור מצדם על טענת החסיון לגבי הדברים שהוחלפו בין עורך הדין לבין בעלי השליטה בהקשר לאותה פרשה.
5. עורך הדין, הפונה, שואל האם הויתור על חסיון חל גם על דברים שנאמרו לו זמן רב לאחר ביצוען של הפעולות במסגרת שיחה שקיימה בינו לבין אחד מבעלי השליטה בחברה שבה ביקש אותו אדם לשאול בעצת עורך הדין (שאותה אגב לא נתן) בהקשר להיבט מסויים הקשור באופן ביצועה של עיסקה בה יוצגו הוא והחברה שבשליטתו ע"י עורך דין אחר. הדברים שנאמרו לעורך הדין בשיחה המתוארת לעיל קשורים

## העובדות:

## העובדות:

1. לקוח פנה לעורך-דין בבקשה לייצגו בתביעה במסגרת הליך ברורות כשהסכום אותו תובע הלקוח הינו כחצי מיליון ש"ח ובהתאם לכך סוכם על שכ"ט עורך הדין.
2. התקיימה בתיק הברורות ישיבה מקדמית שבה אכן נקבע כי על התובע להגיש את תביעתו עד למועד מסוים.
3. בעקבות אירועים שהתרחשו לאחר סיכום נושא שכר טיירת עורך הדין קיבל הלקוח מעורך הדין ייעוץ משפטי שלפיו הוא רשאי לתבוע נזקים נוספים כגון נזקים עקיפים בגין הפרת הסכם וכן פיצוי בגין הוצאת לשון הרע ולהעמיד את סכום התביעה על שיעור של כשמונה מיליון ש"ח.
4. מאחר שעורך הדין אינו מבוטח ברבדים נוספים של אחריות מקצועית מעבר לשכבת הבסיס ומלבד התיק הנ"ל אינו זקוק לרבדים נוספים הוא חשוף למקרה של רשלנות מקצועית בתיק הנ"ל.
5. שואל עורך הדין האם הוא רשאי להחתיים מראש את הלקוח על כתב ויתור בגין העדר תביעות נגדו בגין רשלנות מקצועית בסכום העולה על – 200,000 \$ (שכבת הבסיס למקרה) או שעליו לאמר ללקוח שאם ברצונו לתבוע סכום העולה על – 200,000 \$ עליו לשלם שכ"ט נוסף לצורך מימון ביטוח מקצועי מתאים והאם במידה והלקוח יסרב לכך הוא רשאי להתפטר מהייצוג.

## עמדת ועדת האתיקה:

1. הועדה סברה כי החתמת לקוח על ויתור מראש על כל תביעה בגין רשלנות מקצועית הינה מנוגדת לכאורה לתקנת הציבור ואין מקום להתירה.
2. מאחר שהסכם שכר הטיירה נעשה על בסיס מסויים של תביעה בסדר גודל של כחצי מיליון ש"ח זכאי עורך הדין להגיע, לנוכח שינוי הנסיבות, להסכם שונה עם לקוחו.
3. בהעדר הסכם חדש ובהנחה שטיב התביעה נשוא ההסכם והיקפה ישתנה, רשאי עורך הדין להשתחרר מהייצוג.
4. אם התביעה המקורית תשאר על כנה, תוך הפרדתה מיתר התביעות יהא על עורך הדין להמשיך בייצוג מרשו רק לגבי התביעה המקורית, אולם אם תיקון התביעה מחוייב והכרחי, הרי אין לחייב את עורך הדין בהמשך ייצוג הלקוח בהתאם לתנאים המקוריים.
5. אם התביעה כבר הוגשה רשאי עורך הדין להשתחרר מהייצוג בכפיפות להוראות הדין.

## עמדת ועדת האתיקה:

1. הועדה השיבה לפונה כי אין ביכולתה להביע עמדה חד משמעית בדבר חסיון המסמכים הנדרשים ע"י שלטונות המס שכן ייתכן וחלקם חסוי.
2. עוד מוסיפה הועדה כי יש צורך לאפשר לעמותה לטעון לחסיון לגבי המסמכים וראוי לקבל על כך גם את הסכמת קוני הנכס לחשיפת המסמכים שהרי הם גם צד לעיסקת המכר.
3. אם קוני הנכס יביעו הסכמתם לחשיפת מסמכי עיסקת המכר הרי אין מניעה לעשות זאת.
4. אם המסמך המבוקש ע"י שלטונות המס נמסר לעורכת הדין במסגרת הטיפול המשפטי בעמותה הרי לכאורה הוא חסוי ועל עורכת הדין לטעון זאת ולהביא את הסוגייה להכרעת בית המשפט.